

Lytvynenko I.S., Chugueva I.E. the development of patriotism as component of training of future practicing psychologists. The article deals with one of the urgent problems of modern Ukrainian society and the Ukrainian education in particular –the problem of patriotic education of students. This fact is especially true for future practicing psychologists whose profession is humanistic-directional one and occurs in various social spheres. In a crisis society in a period of instability and various transformations, accompanied by numerous economic and human costs, the consciousness of young people should not be in existential vacuum. It should be filled with specific, clear meanings which will help to maintain optimism, perspective, confidence in the future. In the article there are reflected the views of scientists on the phenomenon of "patriot," "patriotism," there are indicated the basic principles and approaches to patriotic education, which are reflected in public documents, and also the authors present some practical steps for working with students-psychologists in the field of patriotic education. Formation of patriotism in the consciousness of future professional "experts on the human soul" should be the core of all educational work, using person-centered approach. One of the effective ways of formation of patriotism as values in the consciousness of students-psychologists is to increase spiritual component of personality. The practical results of patriotism demonstrate that a systematic approach in organizing and conducting the extracurricular patriotic work contributes to the students of psychology the sense of unity with the Ukrainian people, development of national consciousness and the manifestation of spiritual intentions.

Key words: patriot, patriotism, national consciousness, action, students, professional preparation.

УДК 159.9

Мельничук О.Б.

ПРОФЕСІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.

Мельничук О.Б. Професійний інтелект та духовний розвиток особистості майбутнього фахівця соціальної сфери. В статті проаналізовано феномен професійного інтелекту як підґрунтя духовного розвитку особистості майбутніх фахівців соціальної сфери. Досліджено феномен духовності особистості з позицій сучасного наукового знання. Показано, що духовність включає в себе систему інтегрованих особливостей різних сфер особистості: когнітивно-інтелектуальної, емоційно-почуттєвої, мотиваційної, волевої, поведінкової, екзистенційної тощо. Розкрито роль професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери як основи внутрішніх духовних інстанцій, що визначатимуть особливості професійної діяльності з різними категоріями клієнтів на засадах моральності, гуманізму та ін. Визначено компоненти професійного інтелекту та умови його становлення, що забезпечують духовний розвиток особистості майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі вузівської підготовки.

Ключові слова: професійний інтелект, професійний інтелект майбутніх фахівців соціальної сфери, духовність особистості, духовні цінності, духовні ціннісні орієнтації, духовний розвиток особистості, формування духовних цінностей майбутніх фахівців соціальної сфери, духовний розвиток особистості майбутнього фахівця соціальної сфери.

Мельничук О.Б. Профессиональный интеллект и духовное развитие личности будущего специалиста социальной сферы. В статье проанализирован феномен профессионального интеллекта как основы духовного развития личности будущих специалистов социальной сферы. Исследован феномен духовности личности с позиций современного научного знания. Показано, что духовность личности включает в себя систему интегрированных особенностей разных сфер личности: когнитивно-интеллектуальной, эмоционально-чувственной, мотивационной, волевой, поведенческой, экзистенциальной и др. Раскрыта роль профессионального интеллекта будущих специалистов социальной сферы как основы внутренних инстанций, что определяют особенности профессиональной деятельности с разными категориями клиентов на принципах моральности, гуманизма и т.п. Определено компоненты профессионального интеллекта и условия его становления, что обеспечивают ду-

ховное развитие личности будущих специалистов социальной сферы в процессе вузовской подготовки.

Ключевые слова: профессиональный интеллект, профессиональный интеллект будущих специалистов социальной сферы, духовность личности, духовные ценности, духовные личностные ориентации, духовное развитие личности, формирование духовных ценностей будущих специалистов социальной сферы, духовное развитие личности будущего специалиста социальной сферы.

Постановка проблеми. В умовах сучасної України кризові тенденції в суспільстві призводять до руйнування соціального здоров'я країни та актуалізують потребу здійснення професійної психологічної допомоги як традиційним для соціальної роботи кризовим групам населення, так і тим, що додалися тепер, – учасники Майдану та члени їх родин, вимушені переселенці із зони АТО, учасники бойових дій та члени їх сімей, родини, що втратили близьких під час бойових дій та ін. Все це висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців соціальної сфери, які мають мати сформовані якості професійного інтелекту, системи індивідуально-психологічних професійно значущих особистісних якостей, що визначатимуть ефективність та цінності роботи в соціальній сфері на засадах гуманізму та моральності. Професійна інтелектуальність, розвинені професійно значущі індивідуальні якості та характеристики розуму, когнітивно-інтелектуальні особливості професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери є підґрунтям формування духовності сучасного фахівця соціальної сфери.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування та розвитку особистості як суб'єкта професійної діяльності досліджувалися в роботах О. Бондарчук, Л. Карамушки, С. Максименка, В. Семиченко та ін.; проблематика психологічних засад професійної підготовки фахівців соціальної сфери знайшла своє відображення в наукових працях Н. Кривоконь, П. Криворучко та ін.; питання становлення інтелекту в умовах освіти як інкультурації аналізувались в наукових роботах Ж. Барон, Д. Перкінс та ін.; в наукових роботах Ф.Андерсона, М.Бадалової, І.Бідюк, Дж.Куїнна, О.Мельничук, С. Фінкельштейна та ін. піднімається питання професійного мислення та професійного інтелекту фахівців в різних сферах; аналіз проблеми формування та розвитку системи духовних цінностей в процесі професійної підготовки знаходимо в наукових публікаціях І.Беха, М.Боришевського, Д.Володарської, О.Колісника, В.Рибалки, М.Савчина та ін.. Крім того, в наукових та науково-методичних роботах практиків соціальних, психологічних та соціально-психологічних служб різного спрямування підкреслюється важливість гуманістичного спрямування професійної освіти майбутніх фахівців соціальної сфери, розвитку у них загальнолюдських та духовних цінностей, системи певних психічно-процесуальних та особистісних якостей когнітивно-інтелектуальної, почуттєво-емоційної та вольової сфер, що визначатимуть гуманні засади професійної взаємодії таких фахівців з різними категоріями клієнтів в процесі виконання професійної діяльності тощо.

Виділення невирішених питань загальної проблеми. Втім, аналіз наукової літератури показав відсутність наукових доробок, де б чітко визначалися

засади становлення професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери, що визначається специфікою їх професійної діяльності. Крім того, безпосередньо дослідження професійного інтелекту як підґрунтя процесу духовного розвитку особистості майбутніх фахівців соціальної сфери не здійснювалося. Тому соціальна значущість проблеми, необхідність подальшого розширення теоретичних та прикладних досліджень особливостей становлення професійного інтелекту в процесі професійної підготовки фахівців соціальної сфери та його впливу на формування і розвиток професійно значущих якостей таких фахівців і зумовлюють актуальність теми даного дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття особливостей прояву деяких психологічних особливостей професійного інтелекту як складової системи внутрішніх детермінант, що опосередковують основні тенденції формування та духовного розвитку майбутніх фахівців соціальної сфери.

Виклад основного матеріалу та результатів дослідження. Категорія духовності в сучасній науці аналізується з позицій філософії, етики, теології, культурології, соціології, психології, педагогіки та ін.. В цілому, зміст поняття відображає характеристики внутрішнього психічного світу особистості, її моральності, орієнтацію на вищі абсолютні цінності, прагнення до досконалості та є характеристикою особистісної зрілості. В психології феномен духовності тлумачать як вищий рівень самосвідомості особистості, що визначає диференційоване ставлення до навколишньої дійсності. [10] М.Савчин підкреслює доцільність розрізнення духовного та психологічного, що на думку автора, є різними сферами особистості. [11] Духовність є визначальною сутністю людини, що обумовлює схильність до пошуку сенсу життя, домінування непрагматичної спрямованості діяльності, гуманістичної та альтруїстичної спрямованості у взаємодії з іншими людьми, доброту та співчуття, толерантність та терпимість тощо. Духовність включає в себе систему інтегрованих особливостей різних сфер особистості: когнітивно-інтелектуальної, емоційно-почуттєвої, мотиваційної, вольової, поведінкової, екзистенційної тощо та забезпечує здатність людини до особистісного розвитку і самовдосконалення. Так, О. Зеліченко, розглядаючи в своїх роботах різні аспекти духовності, виділяє певні особистісні характеристики людини, що є виявом її духовності: примирення, прощення, пошук правди, романтичність, оптимізм, песимізм, надія, любов, доброта, милосердя, щедрість, відданість, самопізнання, творчість, почуття прекрасного, почуття обов'язку, добро, зло, наявність тісних емоційних зв'язків зі світом. [3]

Людська духовність включає в себе пізнавальну, моральну та естетичну складові, що визначають три типи духовних творців: мудрець (знаючий), праведник (святий) і художник. Знання забезпечує здатність до пізнання істини та визначення життєвого шляху. Серцевиною цих начал є моральність особистості, що дає можливість вийти за межі власного «я» та діяльністю стверджувати добро. [2, с.52]

Як бачимо, актуальним є питання взаємозв'язку духовності особистості та її інтелекту. Інтелект особистості забезпечує пізнання дійсності на різних рівнях – від чуттєвого до усвідомленого, визначає ерудицію та обізнаність в різ-

них сферах людського життя. Втім, як зазначають дослідники проблем духовності особистості, високий інтелект, з однієї сторони, детермінує світоглядні характеристики людини, визначає систему її ціннісних орієнтацій та вчинків, а з іншої – може бути підґрунтям не найвищих цілей. [1; 8-11] Так, наприклад, в роботах Е. Помиткіна духовність визначається як специфічно людська якість, що проявляється в багатстві її духовного світу, ерудиції, розвинених інтелектуальних та емоційних запитах, моральності та може бути усвідомлена і осмислена як вияв інтелігентності, або ж неусвідомлена та сприймається як вияв сердечності, щирості, доброти. [8, с. 28] Автор вважає, що «і в індивідуально-психологічному, і в еволюційно-історичному вимірі духовний розвиток інтегрує попередні психічні функції людини. При цьому фізична енергія сублимується в емоційну; емоційний потенціал регулюється обмірковуванням, інтелектуалізацією емоцій; інтелект скеровується свідомістю, ціннісною спрямованістю і волею особистості, яка є атрибутом духовного «я» людини. Отже, духовність є вершинним новоутворенням особистості, оскільки містить у собі складні емоційні, вольові, інтелектуальні та моральні компоненти» [8, с. 43].

Інтелект людини визначає здатність до розуміння сутності смислів, що визначатимуть її саморозвиток та особистісне становлення, життєвий шлях, життєві пріоритети та цінності. Визначаючи особливості духовного саморозвитку особистості, О.Колісник говорить про становлення особистісних життєвих смислів, зауважує важливість подолання особистістю егоцентричних смислів та розвиток світоцентричних, просоціальних. При цьому автор визначає систему механізмів зворотного зв'язку людини зі світом (ідентифікація, рефлексія, децентрація, емпатія, медитація та ін..) [4, с.73] Вочевидь, кожен із згаданих механізмів містить в собі інтелектуальний компонент, що задає можливість спрямованого управління становленням духовності особистості.

Розум, раціональність та знання є найважливішими компонентами свідомості людини, які визначають її довільну спрямовану діяльність, а духовність, що формується на цій основі, становить ту цінність, що пов'язана із сенсом життя людини та визначає вибір життєвого шляху, цілей, сенсу діяльності, засобів досягнення мети тощо. [5, с. 36]

Сказане вище дозволяє нам зробити висновок про те, що інтелект та розум людини є раціональною основою її духовності, підґрунтям духовного розвитку та саморозвитку особистості, засобом та інструментом становлення духовних цінностей та смислів, що визначатимуть ієрархію системи життєвих цінностей та життєвого шляху особистості.

Дослідження духовності у контексті професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери передбачає врахування специфічних завдань цієї галузі. Специфічні завдання соціальної сфери, що спрямовані на вияв та ефективне вирішення соціальних проблем, які виникають у конкретної людини, групи людей чи в суспільстві в цілому, висувають особливі вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців в цій галузі. Сформованість професійного інтелекту та вираженість професійно значущих особистісних якостей є запорукою успішної професійної діяльності фахівців соціальної сфери, надання соціальної

підтримки, захисту та обслуговування різним категоріям клієнтів тощо. Професійний інтелект таких фахівців є основою внутрішніх духовних інстанцій, що визначатимуть особливості професійної діяльності та взаємодії з різними категоріями клієнтів на засадах моральності, гуманізму, добра, справедливості, суспільних ідеалів та нормативів тощо. В своїх роботах раніше ми зазначали, що вирішення специфічних завдань соціальної сфери потребують високого рівня розвитку індивідуальної системи духовних та просоціальних цінностей її фахівців, позаяк засвоєна цінність стає критерієм, стандартом подальшої діяльності, визначає особливості цілей, засобів, стратегій досягнення та стилю індивідуальної діяльності особистості. [6-7]

Вочевидь, професійний інтелект особистості майбутніх фахівців соціальної сфери, їх пізнавально-інтелектуальні якості, інтелектуальна культура та продуктивність, що зумовлені особливостями професійної діяльності в цій галузі, є основою духовного розвитку, становлення системи духовних цінностей та смислів, духовних установок, еталонів та стандартів професійної роботи. Професійна діяльність фахівця соціальної сфери має бути духовною. Ефективне вирішення соціальних проблем, які виникають у конкретної людини, групи людей чи в суспільстві в цілому, можливе за умови домінування в професії соціального працівника духовних просоціальних цінностей, коли фахівець такого профілю піклується про якість життя та актуалізацію ресурсів своїх клієнтів, демонструє високу культуру взаємодії та спілкування, культивує просоціальні цінності (уявлення про соціальну справедливість, свободи та права людини тощо), духовні просоціальні цінності стилю та якості життя людини, самоствердження особистості, духовні цінності її життєвого вибору та ін. Таким чином, на нашу думку, професійний інтелект майбутніх фахівців соціальної сфери нерозривно пов'язаний із духовністю особистістю, визначаючи ефективність професійної діяльності в цій галузі.

Питання виховання духовності майбутнього фахівця соціальної сфери вимагає забезпечення певних засад становлення його професійного інтелекту. Такими засадами ми визначаємо наступні компоненти: 1) специфічна система теоретичних та практичних знань, що визначає обізнаність в проблемах та завданнях соціальної сфери, критеріях успішного вирішення соціальних проблем, психології соціальної сфери, системі духовних принципів та цінностей, які регулюють професійну взаємодію; 2) висококваліфіковані навички професійної роботи з різними групами клієнтів, врахування при виборі технологій роботи психологічних та соціально-психологічних характеристик різних соціальних груп населення, що потребують соціальної підтримки та допомоги; 3) системне розуміння професійних завдань та можливостей, соціального замовлення професійної діяльності в цій сфері; 4) розвинені інтелектуальні механізми психічної та психологічної саморегуляції та самоконтролю в професійній діяльності, здатність до саморозвитку, усвідомлення системи духовних смислів та цінностей, категорій духовної культури особистості.

Визначені складові професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери стануть надійним підґрунтям розвитку духовності особистості в цій сфе-

рі лише за умови активної позиції студента, його залучення до вирішення реальних проблем суспільства, активної участі у волонтерській діяльності, де студенти мають можливість «зануритися» в реальні проблеми соціальної сфери, набутти досвіду професійної взаємодії з різними категоріями клієнтів, усвідомити власні професійно-особистісні якості, розвивати духовні цінності соціальної відповідальності, обов'язку, сміливості, рішучості, порядності та чесності у професійній взаємодії, гуманного та альтруїстичного ставлення до клієнтів, культивувати в собі засади поваги та толерантного ставлення до інших людей, поваги їх гідності та честі, розуміння соціальної значущості своєї професії тощо. Усе викладене вище засвідчує, що розвиток духовності особистості майбутнього фахівця соціальної сфери можливий лише за умови активного впровадження інноваційних технологій формування та розвитку їх професійного інтелекту, в основі яких лежать духовно-моральні цінності, система просоціальних ціннісних орієнтацій, що визначають значущість духовного компоненту в системі світоглядних орієнтирів професійної діяльності в соціальній галузі.

Отже, врахування специфічних засад формування та розвитку професійного інтелекту сприятиме становленню духовності особистості, системи духовних цінностей та духовної культури майбутніх фахівців соціальної сфери, що визначатиме ефективність їх професійної діяльності в майбутньому. Розробка конкретних заходів, що уможливлуватимуть реалізацію умов становлення професійного інтелекту як підґрунтя духовності особистості майбутніх фахівців в соціальній галузі, має спиратися на специфіку їх професійної діяльності та визначені професійні завдання.

Висновки та подальші перспективи досліджень. Професійний інтелект майбутніх фахівців соціальної сфери є підґрунтям, що детермінує духовний розвиток особистості в процесі вузівського навчання. Розвиток складових професійного інтелекту за певних соціально-психологічних умов сприятиме духовному розвитку, становленню системи просоціальних цінностей, гуманістичних установок та принципів професійної діяльності в соціальній сфері та визначатиме її ефективність в майбутньому.

Таким чином, в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери необхідно враховувати такі тенденції взаємозв'язку професійного інтелекту та духовного розвитку та визначати систему психологічних засад їх розвитку як основи успішної та ефективної професійної діяльності в майбутньому. Визначення засад та засобів розвитку професійного інтелекту як основи духовного розвитку майбутніх фахівців соціальної сфери, а також перевірка їх дієвості визначають перспективи подальшої наукової розробки та вивчення означеної проблеми.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 124-129.
2. Братусь Б. С. Начала Христианской психологии : Учебное пособие для вузов / Б. С. Братусь, В. Л. Воейков, С. Л. Воробьев и др. – М.: Наука, 1995. – 269 с.
3. Зеличенко А. И. / А. И. Зеличенко // Психология духовности. – М.: Издательство Трансперсонального Института, 1996 г. – 400 с.

4. Колісник О. Духовний саморозвиток особистості / О. Колісник // Соціальна психологія. – 2006. – № 1 (15).
5. Лукреций Кар Т. О природе вещей / Т. Лукреций Кар. – М.: Худож. лит., 1983. – 365 с.
6. Мельничук О. Б. Емпатія в структурі професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери / О. Б. Мельничук // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 31. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. – С. 213-226.
7. Мельничук О.Б. Соціальні цінності як кумулятивні чинники професійного інтелекту майбутніх фахівців соціальної сфери / О. Б. Мельничук // Науковий журнал «Молодий вчений». – Видавничий дім «Гельветика», 2015. – №11(26). Частина 3. – С.120-125.
8. Помиткін Е.О. /Е.О.Помиткін // Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. – К.: Наш час, 2005. – 280 с.
9. Помиткін Е.О. Принцип духовності у підготовці майбутніх професіоналів // Психологія особистісно орієнтованої професійної підготовки учнівської молоді: Науково-методичний посібник (За ред. В.В.Рибалки). – Київ, Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. – С.53-65.
10. Психологічні закономірності розвитку духовності особистості: монографія / М. Й. Боришевський, О.В.Шевченко, Н. Д. Володарська [та ін.]; Інститут психології імені Г. С. Костюка, Лабораторія психології особистості імені П. Р. Чамати. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 199 с.
11. Савчин М.В. Духовна парадигма практичної психології / М.В. Савчин // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: зб. наук. праць. – № 17 (41). – 2007. – С.30-36.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Beh I. D. Duhovni cinnosti v rozvytku osobystosti / I. D. Beh // Pedagogika i psihologija. – 1997. – № 1. – S. 124-129.
2. Bratus V. S. Nachala Hrystyanskoj psyhologyy: Uchebnoe posobyje dlja vuzov / V. S. Bratus, V. L. Voejkov, S. L. Vorobev y dr. – М.: Nauka, 1995. – 269 s.
3. Zelychenko A. Y. / A. Y. Zelychenko// Psyhologyja duhovnosti. – М.: Yzdatelstvo Trnaspersonalnogo Ynstytuta, 1996 g. – 400 s.
4. Kolisnyk O. Duhovnyj samorozvytok osobystosti / O. Kolisnyk // Socialna psyhologija. – 2006. – № 1 (15).
5. Lukrecij Kar T. O prirode veshhej / T. Lukrecij Kar. – М.: Hudozh. lit., 1983. – 365 s.
6. Melnichuk O. B. Empatija v strukturi profesijnogo intelektu majbutnih fahivciv social'noї sferi / O. B. Melnichuk // Problemi suchasnoї psihologii: Zbirnik naukovih prac Kamjane-Podil'skogo nacionalnogo universitetu imeni Ivana Ogienka, Institutu psihologii imeni G.S.Kostjuka NAPN Ukraїni / za nauk. red. S. D. Maksimenka, L. A. Onufrievoi. – Vip. 31. – Kamjanec-Podil's'kij: Aksioma, 2016. – S. 213-226.
7. Melnichuk O.B. Socialni cinnosti jak kumuljativni chinniki profesijnogo intelektu majbutnih fahivciv social'noї sferi / O. B. Mel'nychuk // Naukovij zhurnal «Molodij vchenij». – Vidavnicij dim «Gelvetika», 2015. – №11(26). Chastina 3. – S.120-125.
8. Pomitkin E.O. /E.O.Pomitkin // Psihologija duhovnogo rozvitku osobystosti: Monografija. – К.: Nash chas, 2005. – 280 s.
9. Pomitkin E.O. Princip duhovnosti u pidgotovci majbutnih profesionaliv // Psihologija osobistisno orientovanoї profesijnoї pidgotovki uchniv's'koї molodi: Naukovo-metodichnij posibnik (Za red. V.V.Ribalki). – Kiiv, Ternopil: Pidruchniki i posibniki, 2002. – S. 53-65.
10. Psihologichni zakonimirnosti rozvitku duhovnosti osobystosti: monografija / M. J. Borishevs'kij, O.V.Shevchenko, N. D. Volodars'ka [ta in.]; Institut psihologii imeni G. S. Kostjuka, Laboratorija psihologii osobystosti imeni P. R. Chamati. – К.: Pedagogichna dumka, 2011. – 199 s.
11. Savchin M.V. Duhovna paradigma praktichnoї psihologii / M.V. Savchin // Naukovij chasopis NPU imeni M.P.Dragomanova. Serija №12. Psihologichni nauki: zb. nauk. prac. – №17 (41). – 2007. – S. 30-36.

Melnychuk O.B. Professional intelligence and spiritual personality development of a future social sphere specialist. In this article the phenomenon of professional intelligence as the basis of spirituality and the process of spiritual personality development of future social sphere specialists is analysed. The features of professional intelligence as a component of the system of inner determinants, which mediate the main tendencies of formation and spiritual development of future social sphere specialists, are revealed.

The phenomenon of spirituality of personality is studied from the standpoint of modern scientific knowledge. It is shown, that spirituality includes a system of integrated features of different areas of personality: cognitive and intellectual, emotional and sensual, motivational, volitional, behavioural, existential, etc., and ensures the human ability to personality development and self-improvement. It is justified, that the study of spirituality in the context of professional intelligence of future social sphere specialists involves consideration of the specific tasks of the sphere. The role of professional intelligence of such specialists as the basis of inner spiritual instances, which will determine the features of professional activity and interaction with different client categories on grounds of morality, humanism, kindness, etc., is revealed. The components of the professional intelligence, which ensure personality spiritual development of future social sphere specialists in the process of university training, are determined: 1) a specific system of theoretical and practical knowledge; 2) highly-qualified skills of professional work with different client categories; 3) a systematic understanding of professional tasks and abilities, social order on professional activity in this sphere; 4) developed intellectual mechanisms of psychic self-regulation in professional activity, consciousness of the system of spiritual senses and values.

It is shown, that the personality spirituality development of a future social sphere specialist is possible only in case of active implementation of innovative technologies of their professional intelligence formation and development, which are based on spiritual and moral values, a system of pro-social value orientations, etc.

Keywords: professional intelligence, professional intelligence of future social sphere specialists, personality spirituality, spiritual values, spiritual value orientations, spiritual personality development, formation of spiritual values of future social sphere specialists, spiritual personality development of a future social sphere specialist.

УДК 159.923.5

Музыка О.Л.

ДУХОВНІСТЬ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ: СУБ'ЄКТНО-ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ

Музыка О.Л. Духовність обдарованої особистості: суб'єктно-ціннісний підхід до дослідження. У статті зроблено спробу операціоналізації поняття «духовність» з позицій суб'єктно-ціннісного аналізу. Як операціональні дескриптори розглядаються особистісні цінності – уявлення людини про соціальні рамки та індивідуальні інструментальні можливості задоволення особистісних потреб. Суб'єктно-ціннісний тип саморегуляції, що притаманний обдарованій особистості, визначає її особливості її духовних інтенцій. Вони вирізняються високими стандартами, спрямованістю на загальнолюдські цінності, внутрішньою детермінованістю та дієвістю.

Ключові слова: обдарована особистість, суб'єктно-ціннісний аналіз, особистісні цінності, духовні цінності.

Музыка А.Л. Духовность одарённой личности: субъектно-ценностный подход к исследованию. В статье предпринята попытка операционализации понятия «духовность» с позиций субъектно-ценностного анализа. В качестве операциональных дескрипторов рассматриваются личностные ценности – представления человека о социальных границах и индивидуальных инструментальных возможностях удовлетворения личностных потребностей. Субъектно-ценностный тип саморегуляции, свойственный одарённой личности, определяет и её духовные интенции. Они отличаются высокими стандартами, направленностью на обще-